

Ezekben a tömör, jól felépített szövegekben nincsenek olvasóbarát megfontolásokból lekerekített élek, nincsen okokat firtató terjengős verbalizmus, csak az adott jelenség és annak minél precízebb rögzítése a mérvadó. Olvasás közben látni tanulunk, megpróbáljuk körvonalakból is meglátni és megérteni a történetek lényegét, időnként úgy, hogy csak az előzmények és a lehetséges következmények rekonstruálása adhatja meg az értelmezés kulcsát. A válogatás egészére igaz, hogy az olvasói éleslátás képességének igénye szimbiózisban áll a mögöttes folyamatok láttatásának írói szándékával, az elbeszélte eseményeket tulajdonképpen ez a vezérlőelv mozgatja abban az alkotót és közönséget összekötő kétirányú kommunikációs csatornában, amely nélkül nem létezhet művészet. Ez a törekvés különösen jól tetten érhető Jan Sonnegaard és Mads Brenøe egy-egy nagyszerű novellájában, ahol az olvasó „valóságérzékelését” kizárólag a *voyeur* szerepét tudatosan vállaló narrátor egyszere hidegen kalkuláló, máskor ösztönös impulzusoktól fűtött szemlélődése határozza meg.

Néhány szerző, mint például Solvej Balle vagy Naja Marie Aidt, nagyfokú humánussal, már-már tapintható empátiával közelít a kilátástalanság csapdáiból kiutakat kereső szereplőkhöz, mások, főképp Simon Fruelund, rejtélyes szűkszavúsággal pusztán sejtetik a nyomasztó

összefüggéseket. Noha a novellák többsége pesszimista hangvételű, hangsúlyosan jelen van bennük a humor is, persze nem harsány módon, inkább a vonneguti akasztófa-humor és az örkényi abszurd ironia keverékeként. Nincs kétség, izgalmas utazásra vállalkozunk, ha időt szánunk erre a kötetre, a végére talán még arra is rádöbbenünk, hogy Dánia közelebb van, mint gondoltuk...

FEKETE LÁSZLÓ

(*Scolar Kiadó, Budapest, 2003, 208 oldal, 1495 Ft*)

Nők egy fedél alatt (Mai kínai kisregények)

Mire számíthatunk egy antológiánál? Egy biztos: a szerkesztő által meghatározott vagy adott tulajdonság mentén egybegyűjtött művekre és szerzőkre, melyek között gyakori válogatási indok a műfajra, a nemzetiségre, a kortársi mibenlétre vagy épp mindháromra való hivatkozás. Ezek a koncepciók ritkán támadhatók, annál inkább remélt céljuk.

Az Európa most kiadott antológiája kínai kisregényeket mutat be, de címével ellentétben csak részben maiakat. A *Nők egy fedél alatt* öt olyan alkotást oszt meg a magyar olvasóval, amelyek a nyolcvanas évek

derekán születtek, és váltak országokban irodalmi sikerré. A művek egy húsz évvel ezelőtti állapotot világnak föl különböző irodalmi fel-fogásban, öt eszmei háttérrel, amely-ről részletesebben az életrajzi jegyzetekből értesülhetünk.

A gyűjtemény kínai kisregényei ugyanakkor feltétlenül maiak abban az értelemben, hogy megtalálható bennük a klasszikus műfajhatárok kiszélesítése, ami az európai, nyugati kultúrkör írásait is megújította, és elindította különböző utakon. Így a regények szövegépítkezéseinek megoldásai nem lesznek ismeretlenek, idegenek a hazai vagy nyugati kortárs prózát olvasók körében.

A szerzők – ez egyben félelmetes és nagyszerű tett is – képesek voltak eltávolodni hazájuk nagy befolyású hagyományörző kultúrájától, s kérdésessé tenni a múltbéli és a jelenlegi kínai életvitelt. Öntudatos „én”-ek követik egymást az alkotók személyében, akik – egyébként tiszteletre méltó alázatosságukat felszámolva – kétkedni kezdenek mindabban, amit hazájukban észlelnek. A kortárs kínai prózában üdvözölt írások egytől egyig ezt a felismerést foglalják magukban – primitív, sivár, kulturálatlan, akaratgyenge embert, embereket mutatnak be hol a múlt társadalmi konvenciói közt, hol a jelen nagyvárosi–falusi kapcsolatrendszerének hierarchiájában. Legyenek értelmiségiek vagy egyszerű emberek,

ugyanaz az elkésztő hozzáállás jellemzi őket, s ha mégis akad, aki továbblépne, ellehetetlenül a kínai világban.

Az elbeszélők között akad mindentudó, aki szereplőinek minden egyes finom rezdülését megosztja velünk (Szu Tung), de van, ki a végtelig redukálja saját alakját és szereplői személyiségét (nevek helyett számok jelzik a kisregény figuráit), hogy a szellemvilág természetességével forgassa föl ridegnek teremtett világát (Jü Hua: *Az élet, mint a füst*). A Ma Jüan-regény egy ismert problémát feszeget: az írói szerepjáték lehetősége és a valóság hitelének felelőssége összeegyeztethető-e, kijátszható-e egy íráson belül. Az utóbbi két kisregény a realizmus még élő, sőt lokális problémákra rámutató szerepét használja ki egy olyan országban, amely politikai fellazulásának köszönhetően igényli azt a kritikai hangot, amely elengedhetetlen egy megújuló rendszer életében, sőt annak legjelentősebb feltétele.

A kínai szimbolika az erős nyugati hatás okán a háttérbe szorul, eké-ként könnyen megragadhatóvá válik az európai olvasó számára is, aki egyetemes problémákkal igazi kínai környezetben szembesül.

GYUTAI ZSUZSANNA

(Fordította és a jegyzeteket írta Zombory Klára, Európa Kiadó, Budapest, 2003, 396 oldal, 2000 Ft)